

Intelektualna svojina kao predmet vještačenja

Milica Đurić

Master prava, stručni saradnik za pravne poslove, Centar za vještačenje i procjenjivanje „Zenit“ d.o.o. Banja Luka, milicabukva1995@gmail.com

Sažetak: Obzirom da vještačenje predstavlja dokazno sredstvo koje se koristi kada je za utvrđivanje ili ocjenu određenih činjenica važnih za pravilno rješenje sporne stvari potrebno stručno znanje kojim sud odnosno ovlašćeno službeno lice ne raspolaže, a da su sve prisutniji sporovi čiji je predmet intelektualna svojina, pojavljuje se sve veća potreba vještačenja intelektualne svojine. Kako se vještačenjem utvrđuje ili ocjenjuje relevantna činjenica, u sferi intelektualne svojine, koja je sama po sebi neopipljiva materija teško je razumjeti pojedine pojmove i njihovo značenje, granicu između stvaraoča djela i imaoca prava, liniju razgraničenja prava vlasništva i prava korištenja intelektualne svojine, te vrijednost intelektuane svojine i stoga je potrebno stručno znanje i mišljenje vještaka iz navedene oblasti.

Ključne riječi: intelektualna svojina, vještačenje, vještak intelektualne svojine.

Primljen / Received: 19. april 2024. / April 19, 2024

Prihvaćen / Accepted: 24. april 2024. / April 24, 2024

ŠTA PREDSTAVLJA INTELEKTUALNA SVOJINA

Intelektualna svojina je predmet (tvorevina ljudskog duha i uma) zaštite intelektualnih prava. Ona obuhvataju: autorska prava i prava srodna autorskom pravu i pravo industrijske svojine (pravo patenta, pravo žiga, pravo industrijskog dizajna, pravo zaštite oznake geografskog porijekla, pravo zaštite topografije integrisanog kola, pravo zaštite biljne sorte i know how).

Navedena prava nosiocma pružaju zaštitu od neovlaštenog korištenja njihovih ideja i stvaralaštva te im omogućavaju ekonomsku valorizaciju navedenih intelektualnih dobara.

PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

Pravo intelektualne svojine čini heterogena grupa pravnih grana, koje povezuju samo dvije osnovne osobine – nematerijalni (duhovni) karakter predmeta zaštite i ekonomska funkcija koja se ogleda u omogućavanju titularu prava da ostvari ekonomsku korist od privrednog korišćenja predmeta zaštite.

Pravo intelektualne svojine u današnje vrijeme predstavlja veoma značajnu komponentu u poslovanju privrednih subjekata. Normama ove grane prava štiti se prvenstveno intelektualno stvaralaštvo, kao katalizator društvenog razvoja, ali isto tako i privredni poduhvati učesnika na tržištu koji ulažu novčana sredstva i druge resurse u cilju uspješnijeg poslovanja i sticanja dobiti.

EKONOMSKA VRIJEDNOST PREDMETA ZAŠTITE PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

Ekonomska valorizacija intelektualnog predmeta za-

štite vrši se kroz njihovu materijalizaciju (fiksiranje) na određenu robu ili usluge. Tako npr. ukoliko kupujete platno za izradu slike ono će imati mnogo manju vrijednost nego kada se na tom platnu nalazi djelo poznatog slikara. Dakle, iako je roba koju kupujete u oba slučaja platno, intelektualni sadržaj (u ovom slučaju autorsko djelo) koji se nalazi na platnu čini ga mnogo skupljim. Isto tako, roba koju u promet stavi nosilac čuvene oznake (kao npr. Nike) uživaće kod potrošača mnogo veći stepen povjerenja nego slična roba koju proizvode drugi privredni subjekti, a koja ima isti sastav kao i ovaj poznati sportski brend. Uvažavajući značaj intelektualnih dobara na savremenom tržištu, potrebno je posebnu pažnju posvetiti vještačenju navedene oblasti.

ZAKONSKI PROPISI KOJI REGULIŠU INTELEKTUALNU SVOJINU

Prilikom vještačenja intelektualne svojine, pored Zakona o vještačenju, najčešće se koriste sledeći zakonski propisi:

- Zakonom o industrijskom vlasništvu BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 03/02)
- Zakonom o autorskim i srodnim pravima BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 63/10)
- Zakonom o patentu BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 53/10)
- Zakonom o žigu BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 53/10)¹

¹ Cjelokupan spisak zakonskih i drugih propisa dostupan je na zvaničnom web sajtu Instituta za intelektualnu svojinu BiH (<https://www.ipr.gov.ba/sr/pravna-regulativa>)

ZADACI VJEŠTAČENJA

U sporovima čiji je predmet intelektualna svojina zadatak vještačenja se ogleda u sledećem:

Procjena autentičnosti, vrijednosti ili originalnosti intelektualnog sadržaja poput patenata, autorskih prava ili zaštitivnih znakova, visinu naknade štete zbog neovlaštenog korištenja predmeta zaštite, a sve to na osnovu analize raspoložive dokumentacije i relevantnih informacija te izrada stručnog nalaza sa mišljenjem vještaka intelektualne svojine. Sporovi čiji je predmet intelektualna svojina su uglavnom složeni, tako i samo vještačenje zahtjeva pristup ekspertnog tima vještaka. Za izradu stručnog nalaza sa mišljenjem vještaka intelektualne svojine veliki značaj može imati stručno mišljenje iz drugih oblasti (ekonomija, arhitektura, slikarstvo, informacione tehnologije i sl.).

VJEŠTAK POJEDINAC ILI EKSPERTNI TIM VJEŠTAKA

U pravilu vještačenje obavlja vještak pojedinac, ali kada je zbog složenosti zadatka vještačenja potrebno znanje i mišljenje stručnjaka iz više različitih oblasti formira se ekspertni tim vještaka, koji na jedan koncizan i sveobuhvatan način pristupaju analizi zadatka svako iz svoje oblasti, te daju cjelovit i jedinstven nalaz sa mišljenjem. Sporovi povodom intelektualne svojine su uglavnom složeni i vještačenje se radi u timovima. Tako npr. Za određivanje visine naknade štete usljed zloupotrebe i neovlaštenog korištenja tuđeg autorskog djela potrebno je utvrditi postojanje autorskog djela, da li je došlo do prenosa autorskih imovinskih prava, visinu autorske naknade i tek onda sa ekonomskog aspekta visinu nakande štete u svakom konkretnom slučaju.

ZAKLJUČAK

Intelektualna svojina je vrijedno pravo koje u savremenom poslovanju ima značajnu ulogu u mnogim oblastima poslovne aktivnosti.

Vrednovanje intelektualne svojine je složen proces koji zahtjeva specifična znanja i timove stručnjaka, stoga je prilikom vještačenja intelektualne svojine uvijek potrebno formirati ekspertni tim vještaka u čijem sastavu se gotovo uvijek pored vještaka iz oblasti intelektualne svojine nalaze i vještaci iz drugih naučnih oblasti.

Svjedoci smo širenja prava intelektualne svojine, te velike potrebe njihove zaštite naročito usljed nepravilnog korištenja dostupnih sadržaja na Internetu, pa se može sa sigurnošću tvrditi da će intelektualna svojina sa svim pravima i ekonomskom koristi koju nosi zauzeti zavidan položaj i na tržištu BiH, a samim tim i potreba vještačenja navedene oblasti biće sve više izražena.²

LITERATURA:

Marković, Pravo intelektualne svojine, Pravni fakultet, Istočno Sarajevo, 2007;

S. Marković, Patentno pravo, Nomos, Beograd, 1995;

S. Marković, Autorsko pravo i srodna prava, Službeni glasnik, Beograd, 1999;

D. Popović, Isključiva prava intelektualne svojine i slobodna konkurencija, Pravni fakultet, Beograd, 2012.

Miladinović, Z. „Subjektivna prava intelektualne svojine“ Niš 2004.

Novaković, B. „Naknada nematerijalne štete i nedozvoljeno ekonomsko iskorištavanje patenta“ Pravo i privreda, 2000. Zakon o industrijskom vlasništvu BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 03/02)

Zakon o autorskim i srodnim pravima BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 63/10)

Zakon o patentu BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 53/10)

Zakon o žigu BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 53/10)

² Centar za vještačenje i procjenjivanje „ZENIT“ d.o.o. Banja Luka može odgovoriti svakom Vašem zahtjevu vještačenja iz oblasti intelektualne svojine.

Intellectual Property as a Subject of Expertise

Milica Đurić

Master of Laws, expert associate for legal affairs, Expertise and Assessment Center "Zenit" d.o.o. Banja Luka, milicabukva1995@gmail.com

Summary: Given that expert testimony is a means of evidence that is used when the determination or assessment of certain facts important for the correct resolution of a disputed matter requires expert knowledge that the court or an authorized official does not have, and that there are more and more disputes whose subject is intellectual property, appears there is a growing need for intellectual property expertise. As the relevant fact is established or evaluated by expert examination, in the sphere of intellectual property, which is an intangible matter in itself, it is difficult to understand certain concepts and their meaning, the border between the creator of the work and the right holder, the line of demarcation between the right of ownership and the right to use intellectual property, and the value intellectual property and therefore professional knowledge and opinion of experts from the mentioned field is required.

Keywords: intellectual property, expert testimony, intellectual property expert.